

Zarandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET.
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei.
Instituțiuni și bănci 150 lei.
Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

UNITATEA NAȚIONALĂ

Cea mai grea, cea mai delicată din problemele vieții noastre actuale, e cea care privește unitatea națională.

— Cum unitatea națională? m'ar putea întreba cineva, cu nedumerire. „Ea există de fapt înainte de unitatea politică. Mai poate fi astăzi pusă la îndoială?”

— „Mai poate” i-ași răspunde. Căci iată cum se prezintă situația sub raportul acesta.

Înainte de unirea politică, ne simțeam atrași unii către alții, de acel puternic instinct, pe care vesicitudinile istorice nu l'au putut distruge și pe care toate dominațiile străine nu l'au putut înăbuși.

Acum că suntem cu toții împreună, legați într-o organizație unitară și în comunitate de aspirații, împrejurările ne-au făcut să vedem că opera trecutului nu se poate desființa așa ușor. Am trăit despărțiți, vieți diferite, în culturi diferite, sub legi diferite; am contractat moravuri și obiceiuri, care nu se aseamănă între ele, ne-am format suflete, care par a exprima unități etnice străine una de alta.

Viața în comun a pus în evidență toate nepotrivirile acestea, care ne fac să ne privim adeseori cu îndoială și cu neîncredere și care ne duc de multe ori la neînțelegeri destul de grave.

Apoi frământările politice, rivalitățile de partide, curentele regionaliste, greșelile și abuzurile administrative, măresc toată această criză de conviețuire și-o agravează.

Unitatea națională e mai ales unitatea sufletească și unitatea aceasta întârzie.

Nu mai vorbesc de minorități, pe care n'am știut să le câștigăm sufletește.

Dar mă gândesc cu deosebire la frații de un sânge cu noi, din diversele ținuturi eliberate, care de un timp par stăpâniți de un sentiment care seamănă o adevărată decepție.

Știm bine că bunurile acestea erau intrucâtva fatale și că în orice caz sânt trecătoare. Dar în greutățile pe care le străbatem ele ne încarcă de mari riscuri și de mare răspundere.

Să lucrăm dar pentru unitatea aceasta sufletească, petru dragostea și solidaritatea de care avem nevoie, pentru consolidarea statului și națiunii române. Să n'așteptăm acest lucru însă nici de la guverne, care au alte preocupări, nici dela partidele politice, care sânt incapabile de a se emancipa de rele de care sufăr, ci să întărim inițiativa privată și s'o ajutăm în eforturile ei, ori de câte ori o vedem aprinzând ici și colo o candelă în întunecul nehotărârilor noastre.

Unitatea aceasta nu ne-o poate da nimeni; trebuie neapărat s'o facem noi înșine.

E. HEROVANU, prof. univ.

Epigramă

In urma morții lui C. I. din localitate, lumea se pretează la bârfeli pe socoteala medicului care l'a tratat pe defunct...

Atâta știți și voi... ca să bârfiți...
Doar Dr. X tratează cel mai bine,
In loc să te-amăgească cum fac alții
Îți dă viață veșnică, creștină...

P. B.

O nădejde

După sbuciumul alegerilor a venit calmul ce urmează marilor crize. Dacă calmul acesta gesează și începutul unei ere mai bune pentru ținutul nostru, o va dovedi viitorul. Totuși, încă de pe acum firea noastră, — incorigibil optimistă ca ori ce fire umană — nădăjduiește în mai bine.

Dr. CORNEL TISU,
noul ales al Zarandului.

De data aceasta, persoana noului ales al ținutului nostru, ne îndrituește să fim optimiști; cunoaștem în deajuns pe doctorul Cornel Tisu: om tânăr, plin de vigoare, animat de dorința de a face binele, fire entuziastă și energică. Viața și cariera sa de până acum dovedesc cu prisosință acestea și ne îndreptățesc la ori ce speranțe pentru viitor.

Fiu al acestui ținut, născut la Tebea în anul 1906, după ce a urmat școala primară în comuna sa natală, a început cursurile secundare la liceul „Avram Iancu” din Brad, terminându-le la liceul „Moise Nicoară” din Arad.

S'a distins din primul până în ultimul an, absolvind liceul „cu laudă”, primul în promoția sa, în 1924.

Studiile universitare le-a urmat apoi la facultatea de medicină din București, unde își luă doctoratul în 1929 cu mențiunea „cu laudă”, după care urmează cursuri de specializare, iar în 1930 e însărcinat de ministerul Sănătății cu cercetări de specialitate în județele Gorj și Ilfov. În sfârșit în anul 1931 se stabilește în Brad, unde practică medicina.

Fire desinteresată, profund umană, își câștigă în scurt timp dragostea popu-

lației nevoiașe, căreia îi acordă, încă de la stabilirea sa aici, consultații gratuite.

În politică, urmând tradiția familiei sale, devine un membru devotat și capabil al partidului liberal de sub conducerea lui I. G. Duca. Ca consecință, partidul său îi pune candidatura, pentru prima oară la alegerile generale din Iulie 1932, iar la ultimele alegeri, de acum 3 săptămâni, e ales în parlament.

Ne place să vedem în noul reprezentant în sfulul Țării, un „homo novus” al Zarandului, în accepțiunea cea mai bună a cuvântului.

Prevedem toate dificultățile pe care le va întâmpina: vârsta sa tânără, firea sa dreaptă și sinceră, — calități incontestabile în viața individuală — nu sunt făcute să-i ușureze noua sa sarcină, și așa destul de dificilă în timpurile actuale. Dar inevitabilul, care hotărăște triumful puterii morale, va face și de data aceasta să biruiască sforțările ce le va pune pentru înlăptuirea intențiilor sale, de prosperitate și înălțare a ținutului pe care-l reprezintă.

Din partea noastră — îndepărându-ne de la formula urărilor stereotipe — nu-i facem urări, nici pronosticuri, ci-i dorim numai destulă energie și tenacitate pentru a birui dificultățile și a anihila invidiile, cari totdeauna stau la pândă, în calea oamenilor de bine, — căci de curățenia și sinceritatea bunelor sale intenții nu ne putem îndoii.

G D.

INTERNE

Parlamentul se va deschide la 1 Febr.

D. Titulescu, și-a reluat ministerul de Externe, cu d. Savel Rădulescu ca subsecretar de Stat.

Se vorbește că guvernul ar face un nou împrumut extern.

Legea conversiunii va fi schimbată. Guvernul dorește o conversiune cât mai largă.

Ministerul de interne pregătește un proiect de lege administrativă.

Proiectul are ca scop principal să simplifice aparatul administrativ.

Regiile autonome se vor desființa. În locul lor vor înființa direcțiuni generale afiliate ministerelor respective.

EXTERNE

Conferința Micel Antante se va ține în 21 Ianuarie c. la Zagreb (Jugoslavia).

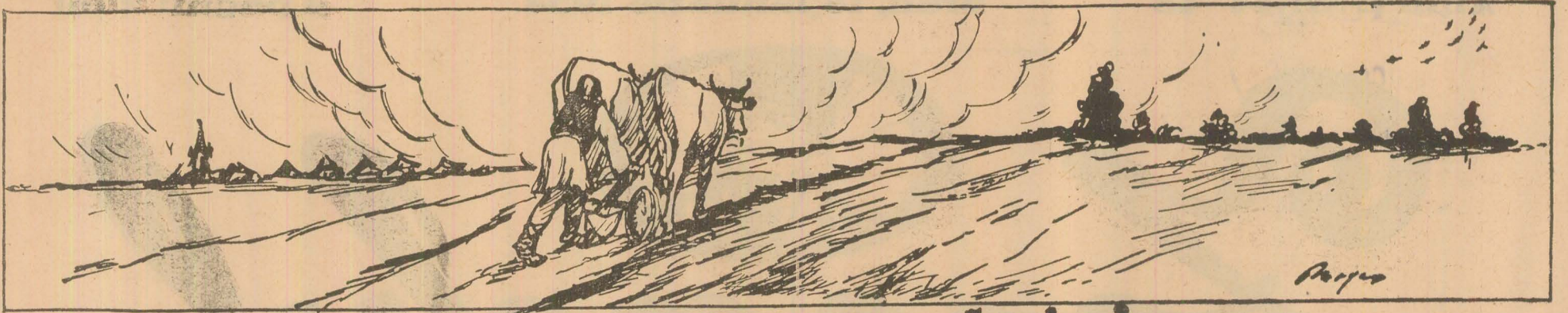
In Turcia femeile au fost îndepărtate din funcțiile publice.

Kemal Pașa va visita Belgradul.

Intre Italia și România s'a încheiat un tratat de comerț.

Din partea Italiei a semnat d. Mussolini, iar din partea României d. Lugojanu.

In urma acestor convenții cu Italia, exportul de vite se va mări.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Adăpostul vitelor

Pentru a avea vite frumoase și creșterea lor să fie rentabilă, pe lângă lucrările de îngrijire a corpului, ce le-am văzut într'un articol precedent, de o atenție deosebită trebuie să se bucure chestiunea adăpostului — grajdul.

În primul rând, un grajd trebuie să se construiască pe un teren mai ridicat, pentru a se putea scurge ușor urină, afară. Grajdurile ce se construiesc pe un teren jos, vor fi tot timpul umede, în cari microbii patogeni își păstrează virulența multă vreme, iar animalele suferă de diferite boli ale canalului respirator, aparatului digestiv, reumatism ș. a.

Orientarea grajdului, va fi în așa fel, ca vara să fie răcoros, iar iarna călduros; orientare ce deprinde de vânturile locale. În general, fața grajdului va fi spre răsărit, pentru a fi încălzit de soarele de dimineață, iar în timpul zilei, vara, va fi mai răcoros. Cea mai desavantajoasă orientare, este spre Nord, când grajdul va fi tot timpul umed și răcoros.

Materialul din care se construiesc grajdurile, trebuie să fie poros, astfel ca prin pereți și tavan să circule aerul. Porozitatea pereților permite ca vaporii de apă din grajd să fie absorbiți și dați afară, păstrând tot timpul în grajd un aer uscat; deasemenea un material poros (lemn, cărămidă, pământ bătut, paie presate, în niciun caz fier sau ciment) dau un zid rău conducător de căldură; deci grajdurile au o temperatură mai puțin dependentă de temperatură exterioară.

Pardoseala, din contră, trebuie făcută dintr'un material care nu absoarbe urina sau apa, ce eventual se folosește la spălat. De menționat: un bun material pentru pardoseală în grajdul porcilor este următorul: din bocsa respectivă a unui porc, un sfert se pardosește cu cărămidă, iar restul de 3 sferturi, se sapă la o adâncime de 30—30 cm., se scoate pământul afară, se umple cu pleavă sau rumegătură de ferestrău. Pe deasupra, pentru ca porcul să nu râme, se pune o pleasă de sârmă, fixată într'o ramă de lemn de margina gropii. Se știe că porcul nu face niciodată murdărie în locul unde doarme, deci el se va culca întotdeauna pe pleavă, murdăria făcând-o pe platforma de cărămidă. Din când, în când pleava o înlocuim, iar platforma o curățăm zilnic.

Ușile, trebuiesc să fie destul de largi, ca să nu rănească vitele când trec prin ele;

să se închidă cât mai bine, pragul să fie la înălțimea pardoselei și să se deschidă în afară (în caz de incendiu, vitele pot fi repede evacuate din grajd). Să se evite pe cât posibil, ca ușile să fie așezate față în față, căci se face curent în grajd.

Ferestrele se vor așeza în peretele dinspre miază-zi, pentru a pătrunde cât mai mult soare, și să nu fie prea jos așezate, ci la o înălțime potrivită, pentru ca razele solare să nu cadă drept în ochii animalelor. Fixarea lor în balamale să se facă în partea de jos, nu în lături, ca să se poată deschide în partea din 'năuntru și de sus în jos, astfel că aerul rece, ce vine de afară, să bată întâi în tavan, unde se încălzește puțin.

Dacă grajdul este larg, are nevoie de stâlpi de susținere în interior. Aceștia trebuie să fie rotunji sau cu colțurile rotunjite, spre a nu răni vitele în trecere.

Canalele de scurgerea urinei, să aibă o pantă suficientă, să fie curat întreținute, spălându-se cel puțin odată pe săptămână cu apă de var.

Platformele de bălegar și gropile de urină să fie la câțiva metri depărtare de grajd, căci altfel, toate gazele ce ies din ele, pătrund în grajd.

(Continuarea în pag. III-a).

Noapte târzie

*Niciun șgomot. Satul doarme
Luminat de licurici înălțimilor albastre. —
Par sihastru,
Casele ce roagă 'n taină:
Sf. Duh să le adaste.*

*Ulți mute... cuvioase,
fac în fața ta — mălănit...
Și prin sdrențe — până 'la oase:
Te pătrunde gerul ternit.*

*De departe... glasuri sure
sacadează atmosfera — cântit.
Ruinați de frig — bătrânit...
Plâng în somn.*

*Domn...
pe tot cuprinsul firii, - vântul,
Scaldă 'n sărutări ferbînți, - pământul,
care increment de atâtă alintăi,
rumegă în sine, — picurii de dureri...
și trimite vestea 'n depărtări...*

Pavel Popovicu

Insemnări din pribegie

(Continuare)

Petropavlovsk 10 Nov. 1918.

Am sosit aci de 2 zile. Sunt acum în Comp. XI-a. Cărtir avem noi Bat. III în edificiul numit „Kamenii Korpus“, singura clădire de piatră în tot orașul. Toate celelalte sunt din lemn. Orașul e destul de întins. Situat lângă râul Alkmolinsk. are străzi largi și drepte, însă nepavate. Trotuarele sunt podite cu scândură. Ținutul împrejmuit — ca de altcum vâile tuturor râurilor din Siberia — este locuit de Cazaci, în bunăstare materială. Ei au ocupat Siberia în cursul celor din urmă trei secolii — din ordinul țarilor și adesea fără ordin, din propriu îndemn. După ocupare au oprit pe seama lor pământurile cele mai bune de pe lângă cursurile apelor mari. În rest au fost colonizați Ruși. Diferitele neamuri indi-

gene — locuitorii cei vechi — au fost strămutați spre Nord, ori spre Sud.

Aci, în acest afurisit „Kamenii Korpus“, răbd, adecă răbdăm, un frig cum numai pe front am mai răbdat.

E vorba acum să ne organizăm și noi în mare, adecă să organizăm un Corp. În acest scop în lagărul de prizonieri de aci au fost concentrați aproape zece mii de Români. Nu se prea înscriu însă, pentru că au înțeles că nu avem cazarme.

Petropavlovsk, 26 Nov. 1918.

A sosit aci vestea că s'a încheiat armistițiul peste tot. Erau deajuns cei patru ani și câteva luni de măcel. Ziarele scriu că nu vor mai fi împărați: nici Habsburgii, nici Hohenzollernii. Ce va face acum Wilhelm II? Nu se va face oare actor? Se spunea că ar fi având apucături actoricești. Această bună veste ne-a mai topit ghița din inimi — ce se așe-

Chibzuiala

De toate pentru toți

Toată lumea iubeste pe omul chibzuit, pe omul așezat la cuvânt ca și la faptă. Mai puțin se gândesc care este isvorul chibzuinții, și de aceea, deși o prefuesc la alții, mulți nu sunt ei înșiși chibzuși. Mulți spun cuvântul, fără să se gândească, deși e vecriu ade-vărul că cuvântul e ca vântul: dacă l-ai spus odată nu-l mai poți ajunge »nici cu armăsarul, nici cu ogarul«. Ai spus o vorbă grea după care îți pare rău, dar n'o mai poți ascunde de unde a plecat. Ai scăpat un cuvânt nepotrivit, pe care ai vrea să-l dregi și nu mai poți, ci cu cât vrei să dregi ce-ai stricat, te 'ncurci și mai rău. Vorba rea se duce ca glonțul, și tot ca el, unde nimereste rănește.

Alții sunt tot așa de pripiți la faptă ca și la vorbă. Lucrează fără chibzuință și apoi își dau cu pumnii în cap. Sc vaită adeseori mai rău decât aceia, cărora le-au stricat cu fapta lor negândită. Nu cumpănesc lucrurile, nu le privesc pe toate fețete înainte de a le săvârși și pe urmă se aleg cu pagubă.

Foarte multe din neplăcerile pe cari le întâmpinăm în viață, mâniile, urile, certele pe care le semănăm în jurul nostru, pagubele, neizbânzile de cari ne plângem, nasc din nechibzuința noastră. Suntem noi înșine răspun-zători de cel puțin un sfert din necazurile vieții, în urma vorbelor sau a faptelor lipsite de chibzuință. Pentru că dacă ne place tuturora omul chibzuit, noi nu ne dăm seama cum am putea ajunge și noi la el.

Buna chibzuială, la vorbă ca și la faptă, nu este un dar cu care s'ar naște cineva, ci o însușire, pe care orice om cuminte o poate câștiga, — mai ales după ce a dat odată ori de două ori cu capul de pragul de sus.

Pentru a ajunge chibzuit, de două lucruri e nevoie: să te gândești bine și destul asupra vorbeii și faptei în fața căreia stai și să te înveți ați stăpâni firea. De dragul lucrului repede făcut să nu te-apuci de-o treabă, până nu o rumegi bine. Pentru că orice lucru are multe fețe, și până nu i-le cunoști pe toate, nu-l poți face cum se cade, temeinic. Frâu la gură și lacăt la inimă, sunt poruncile chibzuiei. Și nici o teamă că vei rămânea în urmă, dacă nu te grăbești. Din grabă fără gând deplin, fără vederea pe toate fețele a unui lucru nu iasă nimic bun, așa că în zadar te grăbești. Mai mult folos ai din două fapte bine gândite, decât din douăzeci nechibzuite.

I. Agârbiceanu

zase acolo de când ne aflăm în acest afurisit „corp de piatră“.

Gara Petropavlovsk, 27 Nov. 1918.

Iar schimbăm. În scopul de a ne ajuta organizarea — ca să putem și noi merge pe front în Urali — ne-a sosit un Stat major trimis de Comandamentul Ceh. În frunte este Colonelul Kadlec, fostul comandant al Diviziei II cehe, și fost ofițer în armata colonială a Franței. Colonelul va fi comandantul nostru militar, până când va veni din România un ofițer mai înalt în grad. Ne-a trimis și Comandamentul arm. pop. ruse un maior: Dubinitu și un căpitan: Agapeev. Mai avem și câțiva căpitani cehi. Statul major compus din acești ofițeri, apoi telefoniști și telegrafiști, de cari noi nu prea avem, ocupă un întreg tren. La acest Stat major sunt acum repartizat și eu — pentru cunoștința limbii ruse — împreună cu sublt. Ilincea. Ciudat lucru: Acum când ar fi trebuit

Revoluția lui Horia, Cloșca și Crișan

— Românii înainte de revoluție —

de: **Const. Tisu**

Încă din cele mai vechi timpuri organizațiile sociale și politice ale românilor, se bazau pe un oarecare sistem militar, cu toate că poporul român era răslețit prin diferite țări.

Numirile de *Voevozi* (militum Duces, Exercitus Ductores) erau niște titluri, pe care le-au purtat Principii români, și pe care le poartă încă și azi. *Boerii* (milites dignioris ordinis, bellatores), *Castrensi* (castrenses, milites castris) sau apărătorii castrelor, reprezintă urmările unei instituții militare, care datează încă înainte de secolul al XIII-lea.

Că Românii erau organizați militărește, și luau parte la războaie, reesc și din afirmațiunile cronicarului italian „Protospata”, care a trăit prin secolul al XII-lea și care ne spune că, în anul 1027, Românii din Peninsula Balcanică au făcut serviciu în armata bizantină, luând parte la războiul pentru cucerirea Siciliei. — În privința aceasta Densușianu citează din Du Cange, următoarele: Despotus Nicus in Italia descendit cum ingentibus copiis, Russorum, Wandalorum, Turcarum, Bulgarorum, Blachorum, Polonorum, Macedonum, aliarumque nationum ad Siciliam capiendam.

Tot în secolul acesta, pe la anul 1091, aflăm pe Români luptând în armata împăratului bizantin: Alexe Camnenul, contra Pecenegilor.

Afară de aceasta, organizațiunea militară a Românilor ne-o dovedește însuși Ladislau regele Ungariei, care în anul 1457 recunoaște Românilor din Bănat, toate libertățile avute mai înainte, drept recunoștință pentru meritele câștigate în luptele contra năvălirilor turcești, afirmând că militarismul la Români, nu era impus prin lege, și nici în urma vreunui raport de vasalitate, ci era un obicei.

Acest caracter militar îl aflăm și la Românii din Transilvania, și mai ales la Românii din districtul Devei și al Hunedoarei, cari prin evul mediu, apărau castelele, construiau diferite fortificațiuni, și luau parte la lupte, din care cauză regele Sigismund al Ungariei în anul 1427 numește faptul acesta, cu

drept cuvânt „un vechiu și laudabil obicei” (antiquam et laudabilem consuetudinem).

Tot sistemul acesta militar îl aflăm și la Românii din Țara Făgărașului (Terra Blachornu).

În această parte a țării, însă, acest sistem militar s'a păstrat până în anul 1876, când neînduratul guvern a șters și ultima rază din această organizație militară „funcțiunea de Căpitan al Țării Făgărașului”.

Din toate aceste rezultă, că poporul român în vechime era un popor legionar.

Am amintit mai sus că elementul românesc, de pretutindeni, era condus, respectiv avea în fruntea fiecărei provincii, câte un căpitan numit Voevod.

Voevozii în vechime nu aveau asupra lor numai chestiunile militare, ci erau investiți și cu funcțiuni administrative, și cu unele chestiuni judiciare, — iar poporul român era împărțit în trei clase:

1. *Boerii* români, cari în Ungaria și Transilvania au figurat până prin secolul al XV-lea sub numele de nobili români (nobiles valachi, nobiles ut dicitur Valachorum) cari se deosebeau de nobilimea ungurească, prin originea și natura privilegiilor lor. Ei erau adevărata clasă militară a evului mediu.

2. *Chinezii* cari erau conducătorii districtelor. Și în fine, la a treia clasă aparțineau *Țăranii* români, cari erau adevărații apărători ai castrelor și frontierelor în caz de război, construind totodată și întăriturile.

Astfel în evul mediu găsim în Bănat pe voevodul Ioan, Milutin în Mehadia, Ștefan Stoica voevod în Caransebeș, în *Zarand voevodul Bolia de Criștior*, Iacob în Abrud, Ioan, Neagu și Petru voievozi în ținutul Bejușului, Vlad și Nicolae în părțile Clujului și Solnocului, în Maramureș Bogdan și Dragu, iar în Țara Făgărașului se afla un Căpitan.

Aceste așezăminte românești însă cu timpul încep ași pierde din activitatea lor, astfel că prin secolul al XIV-lea Voivodatele se nimiciră aproape cu totul, iar boerii, sau nobilimea română pentru a nu-și pierde moșiile și castelele ce le aveau, trecură la catolicism, schimbându-și chiar și numele românesc, de ex. Cândea în Kendeffi.

Prin nimicirea Voivodatelor și prin decăderea boerimii, decăzu și clasa țărănimii, astfel că acea țărănimie, care până aci se bucura de depline drepturi și libertăți nesupusă feudalismului, arând pământul ei propriu (fundi militares, praedia militaria) care pământ se moștenea din generație în generație și în lipsă de moștenitori se putea testa sau vinde, ajunsese acum în cea mai grea mizerie, ajunsese în sclăvie.

Poporul acela care în secolele trecute apăra țara contra diferitelor invazii, vărsându-și sângele, ajunsese iobag.

Neînstratul cu milă neam unguresc, îl despoaie de toate drepturile și libertățile avute, declarându-l un popor care se tolerează aici în țară numai provizor (pro tempore) adevărat atâta timp, cât vor voi principii și locuitorii pământului, (usque ad beneplacitum Principum et Regnicolarum) nerecunoscându-le nici chiar religia ca religie de stat.

(Va urma).

Adăpostul vitelor

(Continuare din pag. 2-a).

Ieslele și jgheburile vor fi așezate la o înălțime potrivită, să poată animalele să eie mâncarea în voce, iar materialul din care se construiesc, să se poată curăți și desinfecă.

De exemplu: pentru porci, cel mai bun material este fonta sau ceramica. Pentru cai și vaci se recomandă iesle de ciment, iar pentru oi, de lemn.

Mare însemnătate pentru sănătatea animalelor este temperatura grajdului. Pentru cai, cea mai potrivită temperatură este de 12.5—18°; pentru vacile de lapte și viței, ceva mai ridicată, 20°; iar pentru boii de muncă, o medie de 14°. Oilor e trebuie o temperatură mai scăzută 10—13°, exceptând timpul fătutului și perioada după tundere, când va fi ceva mai ridicată. Pentru scroafele fătătoare, o bună temperatură este de 12—16°, iar porcii puși la îngrășat, de 13°.

Într'un grajd prea răcoros, animalele folosesc o parte din alimente pentru căldura animală, ce se pierde mai ușor, în loc să folosească aceste alimente pentru producția de lapte, creștere în greutate sau muncă.

În cazul când grajdul este prea mare, pentru numărul de vite, în mediu, se socoteste pentru un bou sau cal 23 m. c. se vor depozita înăuntru pae sau coceni, iar așternutul va fi cât se poate de gros. Dacă în grajd este prea mare căldură, animalele devin prea sensibile la frig, se debilitază.

Aerisirea grajdurilor este punctul cel mai principal, atât în grajdurile reci cât și cele călduroase. Cum animalele elimină o mare cantitate de acid carbonic și vapori de apă, cari în scurt timp viciază aerul din grajd, trebuie luate toate măsurile să se îndepărteze aceste corpuri vătămătoare. Pe lângă cei 120 litri de acid carbonic, ce îi elimină o vacă de 500 Kgr. greutate, pe oră, mai avem și gazele (amoniac) ce se ridică din urină, balegă și așternut. Un animal, ce stă multă vreme în grajd, are nevoie de 60 m. c. de aer proaspăt, pe oră. Din această cantitate, numai o parte intră în mod regulat prin porozitatea pereților, încheeturilor dela uși, sau ferestre; de rest, urmează să ne înprim, să improaspătăm aerul pe cale artificială, din grajd.

În partea de sus a zidului, lângă tavan, se fac găuri cu un diametru de 10—15 cm., cari dau afară sub streșina acoperișului, ce permit ieșirea aerului cald și încărcat cu gaze vătămătoare. Se pot face și direct în tavan, găuri, (una la 20—30 m²) cu același diametru, ce se continuă prin niște coșuri făcute din scândură, până deasupra acoperișului, prin care se elimină aerul viciat. Un simplu capac, poate să închidă aceste răsufători, în timpul iernei, când frigul este prea mare.

Înlocuirea aerului viciat din grajd, ce este cald, cu un aer proaspăt, ce este rece, trebuie făcută încet și continuu, altfel iau nastere curenți, expunând vitele la răceală.

M. GĂTAN

Ing. agronom

să ne pregătim de plecare acasă — dacă într'adevăr s'a încheiat armistițiul — acum noi ne pregătim iar de luptă. Pentru care scop noi nu știm. Asta o știu numai Francezii, cari ne finanțează.

Și regimul de aci din Siberia s'a schimbat. Guvernul democrat al lui Avksentiev a fost înlăturat și conducerea treburilor a luat-o amiralul Kolceak, care și-a luat titlul de guvernator suprem și ar fi intenționând reintroducerea țarismului.

Acum e vorba ca noi să mergem tot mai departe la Irkutsk, lângă Baikal, unde ar fi o mulțime de cazărmi goale. În acest scop s'a și trimis în acel oraș un ofițer pentru cartiruire.

Ne-a mai sosit un ofițer român, fost căpitan mai vechiu, anume Brândușan. Comitetul național i-a dat gradul de Locot.-col. ca să avem și noi un ofițer superior.

Cu Cehii suntem în bune relațiuni. Sunt acum mai pretenoși de cum îi știam.

Omsk, (capitala Siberiei) 2 Dec. 1918.

Suntem plecați spre Irkutsk. Aseară, aci în gară, a fost ceartă între un grup de Români și alt grup de Sârbi. Era vorba de Banat. Românii ziceau că e al nostru, Sârbi că e al lor. Pe când erau să se încere am ajuns și eu între ei și le-am zis: la ce vă certați fraților, doar chestia Banatului o vor regula la conferința păcii — fără a ne întreba pe noi din Siberia. S'au liniștit mai repede ai noștri și mai greu Sârbi. Unul m'a întrebat: „Oare de aceia am luptat eu în Dobrogea pentru România ca frații mei din Banat să ajungă robii Românilor”.

Gara Novokikolaevsk, 4 Dec. 1918.

Am sosit în acest ținut, care e unul din cele mai bogate ale Rusiei. Azi a fost târg de săptămână în oraș. Din cele văzute

în târg ne-am dat seama despre buna stare a oamenilor. Mii de porci fripiți, mii de găște fripte și sute de butoaie cu unt. Dacă s'ar aduna tot untul din Ardealul nostru nu ar fi atât cât am văzut azi în acest oraș. De aci se trimiteau mari cantități de unt în Anglia, înainte de 1914.

Gara Nijnii Udinsk 8 Dec. 1918.

Am trecut noaptea prin Krasnoiarsk orașul revoltelor. Aci stăm de câteva ore. Am cetit în ziare că Comitetul național român din Ardeal a hotărât unirea cu România. Ce n'aș da acum să pot fi acasă? Câtă bucurie va fi acum și în Ardeal și la București. Doamne mare ești Tu, care după Noembrie 1916, poți aduce Noembrie 1918.

Aci la noi prima nemulțumire. Ofițerul trimis — de colonelul comandant — la Irkutsk, pentru cartiruire s'a reintors și din raportul lui reiese că n'a căutat local și pentru Comitetul

Cronica externă

Vizita d-lui Litvinov la Washington — și recunoașterea Sovietelor de către America, ridică înaintea politicii imperialiste ale Japoniei, o barieră care — nu va putea fi trecută.

Noul echilibru ce se stabilește în Extrem-Orient adăpostește China, pentru câțiva timp de ciuntiri noi și nu o mai lasă ca până acum la adăpostul Ligii Națiunilor.

Și pentru că veni vorba de marea adunare dela Geneva — nu putem trece peste hotărârea luată de „marele consiliu fascist“.

Ducele nu voește decât un lucru — marile puteri să aibe cuvântul și puțința hotărârii la Liga Națiunilor. Că prin această lipsește de suportul etic și moral — însăși lizei — sunt amănunte, care nu-l emoționează pe d-l Mussolini. Un lucru e limpede după noua concepție, care ar servi de bază așezării dela Geneva „dreptul e în funcție de putere“ orice încercare de judecată, în afara acestei concluzii trece granița simțului politic.

Cu sprijinul german — politica ducelui, nu poate fi ignorată.

Dar jocul Italiei — între Germania și Anglia, poate deveni periculos pentru ea. Face jocul Germaniei — pentru a contracara politica Franței — dar repetatele încercări ale Reichului de a pune mâna pe Austria găsește în același prieten de dincolo de Alpi, un adversar înverșunat. Ducele nu poate îngădui pe culmile alpine prezența Republicii Imperiale.

În ultimul timp, Franța s'a hotărât să înceapă tratative directe cu Reichul. Ambasadorul Franței la Berlin Francois Poncet a avut mai multe întrevederi cu cancelarul german, care nu au dus de altfel la nici un rezultat. Cererea germană, în ceea ce privește egalitatea înarmărilor, face orice fel de înțelegere între cele două țări, imposibilă.

Ceeace în Apus este cearta franco-germană — pentru Balcani era cea Jugoslavă-Bulgară. Două campanii, au găsit ambele state, în tabere adverse. Și după fiecare război — vechea Serbie, își rotunzea teritoriul în dauna Bulgariei. Și de când tratatul dela Versailles dăse Jugoslaviei cea mai mare parte din Ma-

cedonia — atât politica oficială, cât și aceea a organizației Macedonene, a fost fățiș dușmănoasă Belgradului.

Încercarea lui Stambolinski, de a apropia cele două state, e înecată în sânge. Și primul ministru fugar prin coclaurile munților e ucis fără milă.

Și totuși zilele acestea găesc pe Regele Bulgariei — la Belgrad.

Există un imperativ categoric și în viața popoarelor. Statul, care nu vrea să țină seamă de lucrul acesta, va trebui — mai de vreme sau mai târziu să-l recunoască.

Dacă Bulgaria pare că s'a resemnat, aceasta nu înseamnă că nu suntem în plină agitație revizionistă. Germania și Ungaria — duc aceiași luptă tenace și plină de sacrificii. Se construiesc uriașe posturi de radio, care să prindă văzduhul în rețeaua lor de păianjen — se împrăștie tipărituri cu statistici mincinoase — se pun la cale excursii scumpe — și toate nu au decât un scop, să atragă atenția asupra nedreptății tratatelor de pace.

În Cehoslovacia, la Kosice a avut loc o întâlnire între d-nii Beneș și Titulescu. Ministrul nostru de externe a fost categoric — „orice încercare de revizuire a tratatelor duce la război“. Nu trebuie să se uite că alături de Mica Înțelegere — e și Franța.

Cronica noastră, nu ar fi complectă dacă am încheia-o fără a ne opri o clipă asupra Spaniei.

Încercările anarhiștilor în unire cu sindicatele de a pune mâna pe putere, nu au dat până acuma, nici un rezultat. Zicem, până acum — pentru că, trebuie ținut seama că în Spania există o puternică mișcare muncitorească. Încercările desnădăjduite făcute de elemente de stânga — se isbesc de măsurile luate de guvern. Dar repetarea lor dovedesc o periculoasă vitalitate.

Din luptele acestea revoluționare sgomotele surde ale bombelor ce se sparg în mânăstirile spaniole, aduc vaietele unei lumi care se duce. („Românul“)

ION BRAILOI

Concurs de licitație

În urma încuviințării Ven. Consiliu eparhial ort. rom. din Arad Nr. 6508/1930 și aprobarea Ocolului Silvic din Baia de Criș Nr. 636/1931, prin aceasta se publică licitație verbală la fața locului în com. Strâmba jud. Hunedoara, gara Vața de Jos, pe ziua de 21 Ian. 1934. ora 11 a. m., în localul școlii primare de Stat, din Strâmba, pentru vinderea alor 1585 fire lemne de goron, în grosime dela 25 cm., în sus circa 500 cm., proprietatea comunei bis. ort. rom. din Strâmba.

Prețul strigării 100,000 (una sută mii) Lei
1. Licitații amatori înainte de începerea licitației vor depune la epitropia parohială un vadiu de 10.000 Lei.

2. Pentru întocmirea amenajamentului și garanția de reînapiere cumpărătorul înainte de începerea exploatării va depune la Ocolul Silvic din Baia de Criș în total suma de 12.000 Lei.

Materialul lemnos sus arătat din pădurea bisericii și a școlii confesionale ort. rom., nici la un caz nu se vinde mai jos de prețul strigării.

Pentru orice alte informațiuni în legătură cu aceasta licitație, doritorii au a se adresa: Oficiul parohial ort. rom. din Tomesti. Din ședința Consiliului par. din Strâmba dela 27 Dec. 1933.

Președinte, Notar,
Pr. Toma N. Florea Nicolae Brusturan

național român. Căpitanul Comșa care e subșeful St. major și face legătura între comandantul militar și comitet; are mult de furcă pentru a potoli animozitățile.

Irkutsk, 15 Dec. 1918.

Sosiți aci s'a instalat Statul major în hotelul „Decorul central strada mare“ iar unitățile (trupa) în „Orașelul militar“ — situat la 3 Km. de oraș — în cazarmă. Comitetul național s'a instalat într'un hotel mai de a doua mână. Se vede că colonelul ține să aibă el toată diriguirea și nu se prea bucură de existența comitetului. Căpitanul Comșa are iar de lucru.

A început deja formarea Rgt-ului II „Mărășești“.

Orașul Irkutsk — cel mai frumos din Siberia — este situat lângă râul Angara sau Tunguska inf., care are mărimea Dunării la Budapesta. E râul cu apa cea mai limpede ce am văzut. La adâncimea de 10 metri se vad

petricelele pe fund. Orașul e mare. Edificiile de piatră ori cărămidă. Străzile destul de bine pavate cu trotuare de asfalt. Are comandă de Corp, Episcopie și multe așezăminte de cultură. Nu lipsește nici teatrul și vreo trei mari sale de adunări și spectacol.

Se dau aproape în fiecare seară reprezentații de operă de către trupe refugiate din Moskova și Petrograd.

Ca și în toate orașele prin care am trecut abundă și aci articolele alimentare. Pâine albă câtă dorești. Și toate sunt foarte ieftine.

Dacă-ți aduci aminte de aceea ce era în Austria prin 1915 și chiar de aceea ce rămăsese bogatul ținut al Volgăi în 1917; îți vine să crezi că Siberia e în altă planetă și nu poți crede că face parte din o țară ce se războiește de 4 ani. Câtă deosebire între această Siberie bogată și între Siberia despre care am învățat la Geografie. E adevărat că acum în toată iernii avem un frig siberian.

Ioan Fodor

Din Rusia Sovietică

Am amintit în numărul trecut, că în comuna Mesteacăn — Brad, a sosit, în 5 Ianuarie c., din Rusia Sovietică, Lazăr Dușan, fost prizonier.

Dăm mai jos cele povestite de el din viața comuniștilor. „Am fost prins, împreună cu alți camarazi, de Ruși, pe frontul Galiției“.

După ce am fost transportați prin mai multe orașe, ne-au internat într'un lagăr din Siberia. Aici am fost câțiva timp puși sub observație.

Convingându-se însă că nutrim sentimente prietenești Rușilor, ne-au împărțit pe la boieri, la lucru. Atunci eram abia în anul 1914; adică exact cu 20 ani în urmă. Domnea încă, Tarul Nicolae. Și ce bine era pe atunci, în Rusia! Țara bogată, pâne destulă, oameni mulțumiți. Ca să vă faceți o idee de ieftinătatea traiului din Rusia de odinioară, vă amintesc numai că 1 Kgr. de pâine se vindea cu 2 bani și jumătate.

În 1916 m'am înscris ca voluntar în armata română. Însă nu am fost trimis. Cauza? Dumnezeu știe.

Văzând că nu pot trece în România m'am hotărât să mă căsătoresc. Lucram în satul Amanski-Elisabeta, din apropierea orașului Ciumin (Siberia), când am cunoscut pe actuața mea soție. Ni-am întemeiat o gospodărie frumoasă în satul sus amintit, și-o duceam bine, eram fericiți. Doar dorul de cei lăsați în Mesteacăn, mă mai chinua câteodată.

Însă aceste timpuri bune pentru noi toți din Rusia n'au durat mult, căci nori negri veneau depe frontul de luptă și se lăsau asupra Rusiei...

A izbucnit revoluția. Împăratul a fost omorât. Comuniștii au pus mâna pe cârma țării și... cu ei au venit și vremurile grele pentru toți muncitorii.

Hei! d-le nu de flori de măr am plecat eu acum din Siberia. Să fac atât amar de drum... și după ce am stat 20 de ani acolo.

Dar nu mai puteam trăi, viața a devenit un adevărat chin pentru toți din paradisul roșu. Dacă le-ar da voie toți Rușii, ar părăsi țara; dar nu pot. Numai Dumnezeu mă știe cât am chinuit și câte ploconeli am făcut pe la consuli, și autorități străine (căci România nu are reprezentant în Rusia) pentru a căpăta pașaport.

În Rusia lui Stalin, toți sunt săraci, lipiți pământului. Tot ce ai: casă, șură, vitel pasări, etc., sunt ale stăpânirii. Ți le ia și le folosește cum vrea și când vrea.

Dar ca să fiu mai bine înțeles să vă dau un exemplu: Ai un cal. Cineva din satul tău, sau din alt sat, ar dori să facă o plimbare, sau să-și aducă un car de lemne de la pădure. Știi ce face? Merge la primărie, cere un bon, cu care vine și-ți ia calul, își face nevoia și ți-l aduce apoi acasă.

Tu nu mai ai drept să protestezi, că te reclamă stăpânirii, și capeți nici mai mult nici mai puțin de 3 ani închisoare.

Se plătește pentru timpul cât a fost folosit animalul, dar nu la stăpân, ci stăpânirii comuniste.

Cum se muncește în Rusia Sovietică?

Toată lumea lucrează după un plan de organizare dat de Comuniști. Pământul este parcelat. Parcelele sunt foarte mari. Unele au în lungime câte 50 Km., ba chiar și mai mult. Toate satele ce pică pe raza unei asemenea parcelă sunt obligate să-l lucreze.

(Va urma).

— Doi sărbătoriți... Cu ocazia zilelor onomastice d. dr. ing. Marinescu și d. ing. P. V. Petrescu, au fost sărbătoriți de colegi și prieteni.

Devotamentul nefermuit cu care ambii înțeleg să slujească la altarul naționalismului românesc și al științei le-a câștigat de mult respectul și dragostea colegilor dela soc. „Mica“, precum și intelectualilor din Brad și împrejurimi. Așa se explică de ce aceasta sărbătoare:

Ziua numelui, au fost mulți prieteni.

Felul cum au fost sărbătoriți, așa putea spune fără să greșesc, că iese din comunul celor multe... sărbători aranjate cu asemenea ocazii.

— Termenul pentru preschimbarrea biletelor de 1000 lei, a fost prelungit până la 1 Martie 1934.

— Salariile secretarilor dela școlile profesionale și de meserii, care în Aprilie 1933 fuseseră trecute pe seama comit. șc. vor fi achitate de ministerul instrucțiunii.